

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา เป็นการปูพื้นฐานทางการศึกษาและเสริมสร้างความพร้อมในด้านต่างๆ ก่อนเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษา ซึ่งการศึกษาระดับนี้จะส่งผลและมีอิทธิพลต่อการศึกษาและการดำรงชีวิตในอนาคตเป็นอย่างมาก เนื่องจากเด็กวัยนี้เริ่มเรียนรู้สนใจสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวและมีความอยากรู้อยากเห็น ดังนั้นการจัดการศึกษาในวัยนี้ จึงเป็นเรื่องละเอียดอ่อน และควรดำเนินไปในทางที่ถูกต้อง ตามนโยบายของรัฐที่กล่าวไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 ซึ่งกำหนดไว้ว่าจะสนับสนุนให้ท้องถิ่นและภาคเอกชนจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาให้มากที่สุดโดยรัฐจะจัดทำเป็นตัวอย่างเพื่อการค้นคว้าวิจัยเท่านั้น (คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2525)

ปัจจุบันการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา มีหน่วยงานต่าง ๆ จัดบริการหลายแห่งในรูปแบบต่าง ๆ กัน เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ปกครองและสังคม หน่วยงานที่ให้การศึกษาและการพัฒนาเด็กในชั้นอนุบาลหรือเตรียมประถมศึกษา เพื่อให้เด็กมีความพร้อมที่จะเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลต่าง ๆ ทั้งที่ดำเนินการโดยรัฐบาลและเอกชน (คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2525) ซึ่งการจัดอนุบาลศึกษาในโรงเรียนเอกชนเป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา เพื่อให้เด็กพัฒนามากที่สุด ผลการวิจัยพัฒนาการของเด็ก แสดงให้เห็นว่า ระยะ 6 ปีแรกของชีวิตมีความสำคัญอย่างยิ่งต่ออนาคตของเด็ก ดังนั้นจะต้องจัดการศึกษาในระดับนี้ให้ถูกต้องตามหลักการอนุบาลศึกษาและพัฒนาการของเด็ก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ, 2533)

พัฒนาการแต่ละด้านที่โรงเรียนอนุบาลควรเตรียมให้เด็กมีความพร้อมก่อนเข้าสู่ชั้นประถมศึกษาได้แก่

ด้านร่างกาย หมายถึง ร่างกายจะต้องแข็งแรง ไม่มีโรคภัยไข้เจ็บ สามารถใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายได้อย่างคล่องแคล่ว สามารถใช้นิ้วมือหยิบจับสิ่งต่าง ๆ ทำกิจกรรมได้ สามารถใช้มือและตาในการทำงานให้สัมพันธ์กันได้

ด้านอารมณ์ จิตใจ หมายถึง ควบคุมอารมณ์ของตนได้ มีความสุข เพลิดเพลินในการเล่นหรือทำกิจกรรมอื่นๆ มีจิตใจร่าเริงแจ่มใส มีความมั่นใจในตัวเองมีคุณธรรมและจริยธรรม

ด้านสังคม หมายถึง สามารถปรับตัวเข้ากับครูและเพื่อนได้ เล่นกับเพื่อน ๆ ได้ตามวัย เห็นใจผู้อื่น รับผิดชอบหน้าที่และช่วยเหลือตนเองได้

ด้านสติปัญญา หมายถึง เรียนรู้จากทางประสาททั้ง 5 คือ การฟัง การดู การดม การชิม และการสัมผัสทางผิวหนัง คิดแก้ปัญหาได้ตามวัย สามารถจดจำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปแล้ว เรียนรู้คำศัพท์ และนำคำศัพท์เหล่านั้นมาเรียบเรียงเป็นประโยค พูดจาโต้ตอบกับผู้อื่นได้ การพัฒนาสติปัญญามีได้หมายถึง การท่องจำ เก่ง หรือคิดเลขเก่งเท่านั้น หากแต่หมายถึง การรู้จักแก้ปัญหา และคิดค้นสร้าง-สรรค์เป็นสิ่งสำคัญ

ดังนั้น การจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีอายุต่ำกว่า 6 ปี จึงมิใช่เป็นการมุ่งให้เด็กอ่านออกเขียนได้ และเรียนเลขเก่งเท่านั้น แต่ควรจะได้พื้นฐานทุกด้านครบ ซึ่งจะทำให้เด็กมีความพร้อมที่จะเรียนต่อในชั้นประถมศึกษาได้อย่างสบาย (สมาคมอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทย, 2534)

ราศี ทองสวัสดิ์ (2537) ได้ให้ข้อสรุปเกี่ยวกับการจัดการศึกษาให้แก่เด็กระดับก่อนประถมศึกษาว่า การจัดการศึกษาให้เด็กวัยนี้จะต้องเน้น คือ

1. การส่งเสริมพัฒนาการเด็กทุกด้านอย่างสมดุล มิใช่เน้นเพียงด้านสติปัญญา หรือ การสอน อ่าน-เขียน เท่านั้น
2. การให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงที่หลากหลาย ได้สัมผัส ได้ทดลอง ปฏิบัติจริง และได้แสดงออกอย่างอิสระและสร้างสรรค์
3. เด็ก ๆ จะเรียนรู้และพัฒนาผ่านการเล่นเป็นสิ่งสำคัญ
4. วุฒิภาวะ ความพร้อม และความแตกต่างระหว่างบุคคล เป็นสิ่งที่มีผลต่อการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์ให้เด็กต้องคำนึงถึงสิ่งเหล่านี้เสมอ

อารี สัณห์วี (2536) ยังได้กล่าวว่า การเรียนการสอนแบบเตรียมความพร้อมจะสอดคล้องกับการพัฒนาเด็กมากกว่าแนวการเร่งเด็ก ไม่อยากให้โรงเรียนอนุบาลเน้นการสอนให้เด็กอ่านออกเขียนได้เป็นที่ตั้ง มาถึงโรงเรียนต้องมานั่งอยู่กับโต๊ะ เด็กจะเครียดและไม่สนุก การเรียนในวัยนี้เด็กต้องสนุก เรียนรู้จากการเล่น เพราะการเรียนรู้ที่ผ่านการเล่นจะกระตุ้นให้เด็กสนใจมากกว่าบทเรียนธรรมดา ถ้าเด็กต้องนั่งเรียนอยู่กับที่นาน ๆ อ่าน-เขียนหนังสือซ้ำ ๆ อยู่ทุกวัน ขัดกับธรรมชาติของเด็ก เป็นการทรมานเด็กมากกว่า

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กก่อนวัยเรียน ในการเตรียมความพร้อมทางภาษา เป็นพื้นฐานของการเรียนรู้อื่น ๆ ทั้งหมดเป็นวิธีการผสมผสานการเรียนรู้ และการพัฒนาทั้งหมดเข้าด้วยกัน มีระดับที่เป็นนามธรรมอยู่ 3 ชั้น คือ

ระดับ	หลักเกณฑ์	วิธีการ
1. ความคิดรวบยอด	ใช้ความคิดโดยอาศัยประสบการณ์	เงียบ
2. การใช้คำพูด	คิดออกมาเป็นคำพูด	พูด
3. การเขียน	เขียนคำพูดออกมา	เขียน

การสอนในโรงเรียนมักเน้นที่การเขียน แต่การเรียนภาษาจะไม่มีคุณค่า หากเด็กไม่รู้วิธีใช้ภาษาอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นโปรแกรมการสอนภาษาที่แท้จริงต้องเป็นโปรแกรมเพื่อการสื่อสาร ซึ่งรวมถึงการคิดภาษาร่างกายและสื่อทุกชนิด รวมทั้งการอ่านและเขียน และจะต้องเป็นการฝึกอย่างเร่งรัดให้เด็กมีทักษะการส่งและการรับ ซึ่งเป็นทักษะที่ต้องเรียนโดยการกระทำ เด็ก ๆ ควรมีโอกาสอย่างมากที่สุดในการแสดงออกในทุกวิธีการ (วิวัฒน์ แพร่ลิริ, 2536)

นันทนา ภาคบงกช (2536) ได้กล่าวไว้ในโครงการพัฒนาศักยภาพทางภาษาสำหรับเด็กปฐมวัยว่า การพัฒนาเด็กโดยการเตรียมความพร้อมเป็นการช่วยให้เด็กพัฒนาทุกด้านอย่างมีความสุข และการเรียนรู้ทางภาษาของเด็กในช่วงปฐมวัย พบว่าเด็กสามารถเรียนรู้ภาษาได้ดีที่สุด หากเด็กได้รับประสบการณ์ทางภาษาอย่างเหมาะสมและเต็มที่ เด็กจะประสบความสำเร็จด้านการเรียนในอนาคต

เป็นอย่างดี โครงการพัฒนาศักยภาพทางภาษา จึงได้พัฒนารูปแบบการพัฒนาภาษา สำหรับเด็กปฐมวัยตามแนวของภาษาศาสตร์เชิงจิตวิทยา (Psycholinguistic) โดยอยู่บนพื้นฐานของการเตรียมความพร้อม ซึ่งเน้นพัฒนาการทางภาษา ทั้งการ ฟัง พูด อ่านและเขียน การพัฒนาภาษาตามแนวของภาษาศาสตร์เชิงจิตวิทยานี้ จัดอยู่ในกลุ่มของการเรียนภาษาโดยส่วนรวม (Whole language) จุดเด่นของ การเรียนภาษา โดยส่วนรวมก็คือ มุ่งให้ผู้เรียนเริ่มต้นเรียนภาษาตามแบบธรรมชาติ เรียนรู้ด้านการอ่านและเขียนอย่างมีความสุขและมีความมั่นใจ ซึ่งพัชรี ผลโยธิน (2537) ได้กล่าวว่าการสอนภาษาแบบธรรมชาติในระดับอนุบาลนั้น ครูจะตระหนัก ว่าการสอนที่สนองความต้องการของเด็กคือพื้นฐานของการสอนภาษาแบบธรรมชาติ และจะต้องเป็นไปตามธรรมชาติและพัฒนาการของเด็ก นักจิตวิทยาพัฒนาการ เพียเจท์ (Piaget) ซึ่งเป็นผู้มีอิทธิพลต่อกระบวนการสอนภาษาแบบธรรมชาติ ในแง่ที่เด็กเรียนรู้จากการเป็นผู้กระทำด้วยตนเองได้กล่าวว่า เด็กจะสร้างความ รู้ภายในตนขึ้นได้นั้น ต้องเป็นผู้กระทำ เด็กจะเกิดการเรียนรู้จากกิจกรรมการ เคลื่อนไหวของตนเองในด้านการอ่านเขียน โดยจะสร้างกระบวนการอ่านเขียน ด้วยลักษณะเดียวกับที่เรียนรู้สิ่งอื่น ผ่านการทดลองปฏิสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับ ประสบการณ์ทางภาษาด้วยตนเอง

การสอนภาษาแบบธรรมชาติจึงเป็นการสอนภาษาที่สอดคล้องผสมผสาน มาจากการค้นพบของนักภาษาศาสตร์ นักจิตวิทยาพัฒนาการ นักวิจัย การเกิดของ ภาษา เป็นทักษะของการสอนภาษาที่พยายามจะใช้ภาษาเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ การสื่อสารและการคิด โดยไม่พยายามที่จะแยกภาษาออกเป็นส่วนย่อย ๆ แต่เป็น การพยายามมองภาษาโดยรวม สร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมหรือใช้สถานการณ์จริง มา ช่วยทำให้ภาษานั้นง่ายต่อการเรียน ไม่ว่าจะเป็นการพูด อ่าน เขียน ถ้าเป็นสิ่งที่ มีความหมาย มีประโยชน์หรือเป็นสิ่งที่เด็กสนใจ และต้องการแล้วดูจะเป็นสิ่งที่ ง่ายสำหรับเด็กในการเรียนภาษา

ภาษาเป็นพื้นฐานในการเรียนวิชาอื่น ๆ เป็นเครื่องมือให้เด็กได้แสดง ความสามารถของตน การส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาให้กับเด็กจะต้องอาศัยทักษะ 4 ด้าน คือ การฟัง พูด อ่าน เขียน (เขาวงกต เดชะคุปต์, 2528) ทักษะทั้ง 4

อย่างนี้ การเขียนเป็นทักษะที่เด็กเรียนได้ยากที่สุด ดังที่ เกล์ป (Gelb, 1918) ได้กล่าวถึงความยากในการเขียนว่า การเขียนนั้นตามความรู้สึกของเด็กเป็นงานที่ยากและซับซ้อนกว่าการอ่านมาก เพราะการอ่านใช้เพียงสังเกตความแตกต่างของตัวอักษรกับการทำความเข้าใจความหมายของตัวอักษร และใช้ความสัมพันธ์ระหว่างสายตากับตัวอักษรเท่านั้น แต่การเขียนจะต้องประสานสัมพันธ์ระหว่างสมอง สายตาและการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อด้วย และ พัฒนา ชัชพงศ์ (2534) ได้กล่าวว่าการเล่นหยิบจับสิ่งของ ปั้น วาด ขยำ ฯลฯ จะทำให้กล้ามเนื้อแข็งแรง ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่จำเป็นต้องใช้ในการเขียนต่อไป และต้องใช้ระยะเวลาในการฝึกประกอบกับความพร้อมของเด็กด้วย

นอกจากนี้ พูนสุข บุญยสวัสดิ์ (2533) ได้กล่าวถึงการสอนเขียนให้เด็กเล็กไว้ว่าเด็กที่เขียนได้ สมอง สายตา และมือจะต้องประสานกันเป็นอย่างดี เพราะฉะนั้นถ้ากล้ามเนื้อ นิ้วมือยังไม่แข็งแรงสายตากับมือก็ยังไม่สัมพันธ์กัน การสอนเด็กเล็กให้เขียนได้จึงเป็นงานที่ยากมากและจะเกิดผลร้ายต่อร่างกาย บุคลิกภาพ เจตคติของเด็กอีกด้วย ถ้าบังคับให้เด็กเขียนในขณะที่เด็กยังไม่มีความพร้อมหรือไม่มีวุฒิภาวะในการเขียน ซึ่งสอดคล้องกับ ฮิลเดเรท (Hildreth, 1950) ซึ่งได้กล่าวว่า การเขียนต้องประกอบด้วยปัจจัย 2 อย่าง คือ วุฒิภาวะทางการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อ และวุฒิภาวะการรับรู้ เด็กที่ยังไม่บรรลุลวุฒิภาวะในด้านใดด้านหนึ่งก็ตาม การเขียนของเขาก็จะไม่ได้ผล อนึ่ง ความพร้อมของการประสานระหว่างสายตากับมือนั้นมีความจำเป็นต่อการเขียนมาก ซึ่ง เบเกอร์ (Baker, 1955) ได้ให้ความคิดเห็นและสนับสนุนเกี่ยวกับความพร้อมในการเขียน โดยเน้นว่า ก่อนที่จะสอนเขียนผู้สอนควรพิจารณาถึงความพร้อมในด้านต่าง ๆ ของเด็กเสียก่อน หากยังไม่พร้อมก็หาทางส่งเสริมโดยจัดประสบการณ์เบื้องต้นอันนำไปสู่การเขียนให้กับเด็ก สำหรับความพร้อมทางกล้ามเนื้อนั้นส่งเสริมได้โดยฝึกการใช้มือทำงานต่าง ๆ เช่น วาดเขียน ปั้น เย็บ ถัก และสาน เป็นต้น

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2526) ได้เสนอกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการใช้กล้ามเนื้อเล็กตามพัฒนาการและความสามารถในช่วงตั้งแต่ 3-6 ปี ดังนี้ คือ วาดรูป ระบายสี งานปั้น พิมพ์ภาพ ฉีกกระดาษ

งานร้อย งานติดและปะ ฝึกการผูกและแก้ กรอกน้ำใส่ขวด แต่งตัวอาบน้ำตุ๊กตา เล่นต่อไม้บล็อก ต่อพลาสติกสร้างสรรค์ เล่นภาพตัดต่อ ร้องเพลงหรือเล่านิทาน ฝึกลากเส้นอิสระ ฝึกสีล้ามมือ หัดเขียนรูปแบบง่ายๆ หัดเขียนตัวเลข หัดเขียนตัวอักษรต่าง ๆ เขียนภาพคนโดยมีรายละเอียดเหมือนจริง หยิบแผ่นรูปทรงต่าง ๆ วางลงในแบบ สร้างภาพจากหมุดพลาสติกบนแท่นที่เจาะรูไว้เป็นต้น

แอนเดอร์สัน และ ลาปป์ (Anderson and Lapp, 1979) ได้แยกวิธีการฝึกความพร้อมทางการใช้กล้ามเนื้อ เป็น 3 แบบ คือ

แบบที่ 1 ฝึกกล้ามเนื้อและฝึกการบังคับเครื่องมือที่ใช้เขียน ให้เด็กได้พัฒนากล้ามเนื้อเล็กของมือด้วยการเล่น

แบบที่ 2 เพิ่มความสามารถของเด็กในการใช้ภาษา โดยเมื่อเด็กได้ฟังเรื่องราวต่างๆ เขาจะต้องได้รับการกระตุ้นให้ได้มีโอกาสวิพากษ์วิจารณ์ และออกความคิดเห็นโดยเสรี การเขียนจึงเป็นเครื่องมือสำหรับขยายคำพูด ความเข้าใจตลอดจนถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดให้ผู้อื่นทราบ

แบบที่ 3 ให้การฝึกฝนเกี่ยวกับพื้นฐานในการเขียนโดยตรง เริ่มแรกให้เขียนบนกระดาษดำก่อนเพื่อให้เด็กได้ใช้กล้ามเนื้อใหญ่ เข้าใจรูปร่างตัวอักษรที่แท้จริงและรู้จักวิธีเขียน เด็กจะได้เขียนวงกลมเป็นอันดับแรก โดยมีการกำหนดทิศทางที่เริ่มต้นให้

เยาวยา เดชะคุปต์ (2525) ได้กล่าวถึงการเตรียมความพร้อมในการเขียนว่า ปัญหาที่มักพบเสมอในโรงเรียนอนุบาลคือการสอนเขียนให้กับเด็กที่ไม่เข้าใจความหมาย การเขียนเป็นการสื่อความหมาย หรือการแสดงออกวิธีหนึ่ง การเขียนเพื่อสื่อความหมายเป็นคนที่ทักษะกับการคัดลายมือ บุชบง ดันติวงศ์ (2535) ได้กล่าวว่า การสอนเขียนให้ตรงกับพัฒนาการในการเขียนตามธรรมชาติของเด็กวัยนี้ คือ การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเขียนให้แก่เด็ก และส่งเสริมให้เด็กใช้การเขียนเพื่อสื่อความหมายอีกวิธีหนึ่ง นอกเหนือจากการพูด ทำท่าทางและการวาดภาพ เยาวยา เดชะคุปต์ (2525) ได้กล่าวว่า เด็กควรได้รับการเตรียมความพร้อมในการเขียนโดยการฝึกทักษะ การลากเส้น การวาดภาพ การรับและการส่งข้อความ บัตรเชิญ หรือจดหมาย การฝึกคิดหรือเขียนตามคำบอก

คนเดียว และทำเป็นกลุ่ม ขณะที่ครูเขียนคำอธิบายภาพ การเตรียมเขียนบัตรเชิญ การเขียนขอบคุณ การทดลองและทำแผนภูมิเกี่ยวกับสัตว์เลี้ยง หรือหัวข้ออื่น ๆ ที่เด็กสนใจ และการหัดเขียนชื่อตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาค้นคว้าของ เฟอร์เรโร และ เทอร์เบอโรสกี (Ferreiro and Terberosky, 1982) และ คันทอส (Kontos, 1986) ได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการรู้หนังสือของเด็ก พบว่า เด็กจะเรียนรู้หน้าที่ของภาษาเขียนโดยการสังเกตจากการที่ครูใช้หนังสือในการหาข้อมูล อ่านคำกลอน และเล่านิทานให้ฟัง เด็ก ๆ เรียนรู้ถึงความมีประโยชน์ของภาษาเขียนเพื่อส่งข้อความ เขียนขอบคุณตัวตลกที่มาเยี่ยมชั้นเรียน หรือเวลาเด็ก ๆ เห็นว่าบัตรเชิญผู้ปกครองให้มาร่วมงานในโอกาสพิเศษมีผลให้ผู้ปกครองมาโรงเรียน เด็ก ๆ เรียนรู้ว่าบัญชีรายการจ่ายของช่วยให้เขาจำสิ่งของที่ต้องการ และบันทึกสิ่งที่ได้พูดเกี่ยวกับรูปภาพหรือรูปปั้น จะระลึกได้ถ้าได้จดไว้ การใช้ภาษาเขียนตลอดทั้งวัน และการที่มีความพอใจจากการอ่าน เป็นกิจกรรมที่จำเป็นในการเรียนรู้ถึงหน้าที่ภาษาเขียน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยเรื่อง การเรียนรู้ภาษาและวรรณคดีของ ซีรา (Shea, 1992) พบว่าเด็กโดยทั่วไป ภาษาเขียนจะเป็นไปตามรูปแบบที่ใช้อยู่เสมอ ๆ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าเด็กอายุ 4-5 ปี การแสดงออกทางการเขียนหนังสือเป็นผลสะท้อนกลับของความนึกคิดหรือ การรับรู้สัญลักษณ์ สิ่งที่เกิดขึ้นบ่อย ๆ และเหตุการณ์ที่สำคัญ ๆ โดยส่วนใหญ่เด็กจะเรียนรู้จากการอ่านตัวอักษรที่ปรากฏอยู่ทั่ว ๆ ไป รอบ ๆ ตัวเด็ก เช่น ป้ายต่าง ๆ ที่พบเห็นจากสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมาย และนอกจากเด็กจะได้รับการฝึกในห้องเรียนแล้ว ผู้ปกครองก็มีส่วนร่วมเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาการเรียนรู้หนังสือของเด็กด้วย

ฉันทนา ภาคบงกช (2536) ยังได้กล่าวว่า เด็กอายุ 3-4 ขวบ สามารถอ่านสัญลักษณ์ที่มีความหมายต่อตัวเด็กได้ ซึ่งสอดคล้องกับหลักของภาษาศาสตร์เชิงสังคมวิทยา (Sociolinguistics) ซึ่งเชื่อว่าเด็กเรียนรู้ได้ดีจากประสบการณ์ที่คุ้นเคย เพราะเด็กสามารถเชื่อมโยงเรื่องราวกับประสบการณ์เดิมได้ และการนำเรื่องราวมาให้เด็กเรียนต้องเป็นเรื่องที่เด็กรู้จักคุ้นเคยเป็นอย่างดี หากนำภาษาที่เด็กคุ้นเคย เช่น กล้องขนม ขวดน้ำอัดลม กระดาษห่อสบู่ มาให้

เด็กดู เด็กอายุต่ำกว่า 4 ขวบ สามารถรู้ความหมาย และอ่านได้ จึงแสดงให้เห็นว่าเด็กเรียนรู้ภาษาเขียนตั้งแต่ยังเยาว์ เด็กเรียนรู้ด้านการเขียนจากการสังเกตว่า คนเราเขียนเพื่อจดบันทึกกันลืม เช่น จดรายการซื้อของ จดหมายเลขโทรศัพท์ และอาจเขียนเพื่อบอกให้ผู้อื่นรู้ว่าเขาคิดนึกอย่างไร เช่น เขียนจดหมายหรือโน้ต เด็กมีธรรมชาติที่จะเลียนแบบผู้อื่น จึงพยายามถ่ายทอดความคิดของตนในภาษาเขียนบ้าง และพบว่าเด็ก 4 ขวบ มักมีภาษาเขียนแฝงอยู่ในภาพวาดของเขา ถ้าไม่ถามอาจไม่สามารถสังเกตได้เพราะดูไม่ออกว่าเป็นภาษาเขียนแสดงว่าเด็กมีธรรมชาติที่จะเขียนตั้งแต่ยังเยาว์ หากเปิดโอกาสให้เด็กได้เขียนและเสริมแรงให้เด็กสนใจเขียน เด็กจะพัฒนาด้านการเขียนอย่างรวดเร็ว

ดังนั้นการเขียนเพื่อสื่อความหมาย จึงมีจุดมุ่งหมายที่จะให้เด็กมีความพร้อมด้านการเขียน โดยให้เด็กสนใจและสนุกสนานกับการเขียนและเขียนเพื่อสื่อความหมายด้วยความสมัครใจ ซึ่งมีตัวอย่างที่ดังนี้คือ ทำกิจกรรมที่ใช้ดินสอสี กระดาษด้วยความสมัครใจ แสดงท่าทางเขียนหนังสือในการเล่นบทบาทสมมุติ ทำท่าทางเขียนหนังสือ คัดลอกคำ หรือข้อความโดยครูไม่ได้สั่ง นำผลงานที่ตนเขียนไปให้ผู้อื่นดูอย่างภาคภูมิใจ เขียนคำหรือข้อความอย่างคล่องแคล่วและสนุกสนานสนใจงานที่ผู้อื่นเขียน ปรับปรุงงานที่ตนเขียนเพื่อบอกความแตกต่างระหว่างภาพที่ตนวาดและข้อความที่ตนเขียน บอกให้ผู้อื่นเขียนตามที่ตนต้องการสื่อความหมาย วาดภาพและขีดเขียนตัวอักษร เพื่อสื่อความหมาย เขียนตัวอักษรบางตัวปะปนในภาพวาดหรือข้อความ เขียนข้อความโดยมีพยัญชนะบางตัวสัมพันธ์กับเสียงของคำ เขียนข้อความโดยที่เสียงมีความสัมพันธ์กับสระที่คุ้นเคยบางตัว สนใจปรับปรุงงานเพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจสิ่งที่ตนเขียน พยายามออกเสียงคำที่จะเขียนเพื่อช่วยในการเขียน เขียนประโยคโดยให้ผู้ใหญ่ช่วยเหลือบ้าง เขียนเป็นประโยคด้วยตนเองเขียนโดยใช้คำเพิ่มมากขึ้น เขียนโดยคิดว่าอ้างอิงจากภาพและคำที่มีอยู่ในสภาพแวดล้อม เขียนโดยเลือกหัวข้อและเรื่องราวด้วยตนเอง เขียนอย่างอิสระ กล้าลองเขียนโดยไม่กลัวผิด เขียนข้อความในลักษณะต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับโอกาส และผู้ที่ตนเขียนถึง (เอกสารทางวิชาการหน่วยปฏิบัติการวิจัยการศึกษาปฐมวัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535)

จากข้อความข้างต้นที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า การส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียนในการเตรียมความพร้อมนั้น มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ครั้งหนึ่ง นักการศึกษาเชื่อว่าการสอนเกี่ยวกับการเขียนควรเริ่มโดยการสอนให้เด็กหัดเขียนตัวอักษร ในปัจจุบันนี้การรู้หนังสือมีนิยามกว้างขึ้น โดยหมายรวมถึงการอ่านออกเขียนได้นั้น คือ เป็นความต่อเนื่องที่เริ่มโดยพัฒนาการด้านภาษาของเด็กตั้งแต่ยังเป็นทารกจนตลอดชีวิต (Berko-Gerson, 1985) เมื่อมีความแปรผันเกิดขึ้นมากในการใช้ภาษาพูดของเด็ก ก็มีความแปรผันมากเช่นกัน ในความเข้าใจระบบของภาษาเขียนของเด็กแต่ละคน ซึ่งมีพัฒนาการในระดับที่แตกต่างกัน งานที่ครูของเด็กเล็กๆ ต้องเผชิญก็คือ การค้นให้พบว่า เด็กแต่ละคนรู้อะไรเกี่ยวกับภาษาเขียน และต่อจากนั้นก็ต้องวางแผนกิจกรรม และประสบการณ์ที่จะส่งเสริมพัฒนาการด้านการรู้หนังสือให้มีความต่อเนื่อง ซึ่งการเรียนรู้หนังสือควรอ่านและเขียนไปพร้อม ๆ กัน โดยผ่านกิจกรรมที่มีความหมายด้วย

เปียเจท์ (Piaget) ได้ศึกษาพัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กวัย 2-5 ปี พบว่าการศึกษาที่สอดคล้องกับระดับสติปัญญาของเด็กวัยนี้คือ เตรียมความพร้อมในการเรียนและวิธีสอน ก็ใช้วิธีเรียนปนเล่น การให้เด็กนักเรียน อ่าน-เขียน พยัญชนะและเลข เป็นการเรียนเกินความสามารถของเด็ก เด็กอาจเรียนได้แต่จะต้องให้ทำซ้ำๆ ใช้เวลามาก ก่อให้เกิดความเบื่อหน่ายและปราศจากความเข้าใจจำแบบนกแก้วนกขุนทอง ซึ่งเป็นผลเสียต่อเด็กมาก ดังนั้นการเตรียมความพร้อมในการเรียนจึงตรงกับระดับสติปัญญาของเด็กวัยนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2529) ซึ่งสอดคล้องกับที่ เขาวพา เดชะคุปต์ (2525) ได้กล่าวว่าการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนควรจัดในลักษณะ "การเล่นปนเรียน" ซึ่งสอดคล้องกับธรรมชาติของเด็กวัยนี้มากที่สุด และในการสอนก็ควรจัดในรูปของการเตรียมความพร้อมหรือการจัดกิจกรรม เพื่อให้เด็กเกิดความคิดรวบยอดจากการเล่น การกระทำและการลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง ในการจัดกิจกรรมไม่ควรเน้นการอ่านออกเขียนได้เป็นสำคัญ แต่ควรให้เด็กได้รับการฝึกการเตรียมความพร้อมเพื่อพัฒนาตนเองทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาไปพร้อม ๆ กัน

ด้วยขณะนี้ปัญหาวิกฤตปัญหาหนึ่งของการจัดการศึกษาอนุบาลในประเทศไทย คือการที่ผู้ปกครองส่วนใหญ่ต้องการเร่งลูกของตนให้เรียนอ่าน เรียนเขียน และคิดเลข เกินวุฒิภาวะและพัฒนาการของเด็กวัยนี้ ทั้ง ๆ ที่เด็กยังไม่พร้อมที่จะคัดเขียนเรียนเลข เด็กจึงเรียนด้วยความยากลำบาก ผู้ปกครองเหล่านั้นนับว่ามีอิทธิพลมากต่อการจัดการศึกษาปฐมวัย หากทางโรงเรียนต้องการสนองความประสงค์เพื่อความอยู่รอด หรือครูสะตวกที่จะสอนและให้สาระคล้ายการสอนระดับประถมศึกษา นับว่าเป็นปัญหาที่ปรากฏชัดในสังคมและยากที่จะขจัดให้สิ้นไป (ฉันทนา ภาคบงกช, 2536) ซึ่งการกำหนดให้เด็กคร่ำเคร่งกับการเรียน อ่าน-เขียน ทำเลข นั้นเป็นการขโมยเวลาแห่งความเป็นเด็ก ทำให้เด็ก ๆ เสียเวลาที่จะได้พัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา การเร่งสอนหนังสือตั้งแต่เล็ก จะไม่ช่วยให้เด็กเรียนเก่งยิ่งขึ้น ในทางตรงข้ามเป็นการเสี่ยงต่อการที่จะทำให้เด็กมีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อการเรียนในระยะยาว หากเลี้ยงดูเด็กในช่วงนี้อย่างไร จะมีผลต่อชีวิตในอนาคตตอย่างนั้น (ราศี ทองสวัสดิ์, 2537)

ในปัจจุบันโรงเรียนอนุบาลเอกชนได้เข้ามามีบทบาทรับผิดชอบการจัดการศึกษาระดับนี้มากขึ้น โรงเรียนอนุบาลเอกชนเหล่านี้มักจะทำเนิการสอนโดยมุ่งเน้นด้านวิชาการ ดังที่ เรื่อง เจริญชัย (อดีตเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาเอกชน) ได้ให้สัมภาษณ์ว่าการจัดการศึกษาในระดับอนุบาลนั้น ควรเป็นการเตรียมความพร้อมในด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ เพื่อเตรียมเข้าเรียนต่อในระดับประถมศึกษา ไม่ใช่เป็นการสั่งสอนให้เด็กรู้เฉพาะหนังสือ โดยเฉพาะโรงเรียนของเอกชนมักจะสอนแต่หนังสือ คิดแต่จะประชาสัมพันธ์โรงเรียนเท่านั้นและผู้ปกครองมักมีค่านิยมส่งลูกเข้าโรงเรียนที่มีการสอบคัดเลือกนักเรียนในชั้น ป.1 ซึ่งตนเห็นว่าเป็นแนวปฏิบัติที่ไม่ถูกต้อง วิธีที่ยุติธรรมที่สุดคือ ควรเป็นการจับฉลากเข้าเรียน (สัมภาษณ์ เรื่อง เจริญชัย, อดีตเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 16 สิงหาคม 2534)

การส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียนให้แก่เด็กอนุบาล จึงมีความหลากหลาย และปฏิบัติไม่เป็นแนวทางเดียวกัน เด็กจึงได้รับการส่งเสริมให้ได้เรียนรู้ และมีพื้นฐานประสบการณ์ทางการเขียนแตกต่างกัน แล้วแต่ความเชื่อ แนวคิด

และความถนัดของครูผู้สอน และหลายโรงเรียนมีการปรับเปลี่ยนการดำเนินการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครอง ซึ่งยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติของเด็ก โดยเร่งให้เด็กอ่านออกเขียนได้ ซึ่ง อารี สัณหวี (2536) ได้กล่าวว่า พ่อแม่ผู้ปกครองยังมีความเข้าใจด้านพัฒนาการเด็กไม่มากพอ และทางครูเองก็รู้สึกว่าความเข้าใจยังไม่ทั่วถึง ความรู้ที่ถูกต้องยังไม่ค่อยแพร่หลายในวงกว้าง ทั้งความเข้าใจเรื่องการเรียนอย่างไม่เร่งเด็ก การพัฒนาที่ถูกต้อง รวมถึงการขาดบุคลากรที่มีความรู้เรื่องเด็ก เพราะเท่าที่พบผู้ปกครองจะเชื่อในความคิดเก่าว่าเมื่อเด็กมาโรงเรียนแล้วต้องสอนหนังสือให้เด็กนั่งเรียนแบบท่องจำโรงเรียนต้องการเอาใจผู้ปกครอง จึงส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียนโดยมุ่งให้เด็กอ่านออกเขียนได้ ซึ่งเป็นการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเรียนแบบคัดเขียน จุดประสงค์ของการคัดเขียนก็คือ ส่งเสริมให้เด็กมีนิสัยรักความประณีตและทำงานเป็นระเบียบ ผูกทักษะในการเขียนหนังสือให้ถูกต้องสวยงาม วางท่าทางในการเขียนได้อย่างถูกต้อง สะกดตัวให้ถูกต้อง รวมทั้งรู้ทิศทางที่จะเริ่มตัวอักษรด้วย (สนธิ สัตโยภาส, 2532) ลักษณะการจัดการเรียนการสอน การใช้สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลจะคล้ายกับการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียนในชั้นประถมปีที่ 1 ซึ่งเป็นการเรียนข้ามชั้น ดังที่ กิตติวดี บุญชื้อ (2536) ได้กล่าวไว้ว่า เมื่อครูอนุบาลไปรับหน้าที่ของครู ป.1 มาทำ นานเข้าครู ป.1 จึงเกิดความเคยชินว่าเด็กจากอนุบาล จะต้องอ่านออกเขียนได้ เมื่อมาสอบก็ต้องอ่านเขียนได้ เด็กจึงไม่ได้เรียนอย่างเด็กอีกต่อไป แต่ถูกฝืนให้ข้ามชั้น โดยไม่มีสิทธิอุทธรณ์ว่า เขาพร้อมหรือไม่พร้อมเพียงไร ผลก็คือ จะมีเด็กสอบตกจะมีเด็กเครียด จะมีเด็กเกิดอาการผิดปกติทางจิตเพิ่มขึ้น ซึ่งเด็กจำนวนมากถูกเร่งรัดทางวิชาการหนัก ทำให้เด็กที่ไม่พร้อม มีทัศนคติที่เลวร้ายต่อการเรียน และสูญเสียความเชื่อมั่นในตนเอง ศักยภาพด้านต่าง ๆ ของเด็กต้องถูกบั่นทอนและถูกทำลาย (บัวบุชา, 2534)

การสอนเขียนอย่างไม่เป็นทางการ หรือการคัดเขียน ยังไม่ควรเริ่มสอนในระดับก่อนวัยเรียน การสอนควรเริ่มเมื่อเด็กแต่ละคนสนใจ และพร้อมที่จะเขียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรวรรณ ทวีศิลป์ (2526) ที่ศึกษาพบว่า

เด็กจะเกิดความเบื่อหน่าย และมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเขียน ถ้าบังคับให้เด็กเขียนโดยไม่สมัครใจ เพราะธรรมชาติของเด็กวัยนี้มีช่วงความสนใจในการทำกิจกรรมต่าง ๆ สั้นมาก

จากสภาพดังกล่าว จึงเป็นที่น่าสนใจว่า การส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียนให้แก่เด็ก อายุ 3-6 ปี ในโรงเรียนอนุบาลสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนนั้น มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างไร ส่วนใหญ่ทำอย่างไร และจากการศึกษาหลักการสอนเขียน พบว่ามีโรงเรียนที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียนของเด็กอายุ 3-6 ปี เป็น 3 แบบ คือ แบบเตรียมความพร้อม แบบธรรมชาติ และแบบคัดเขียน ผู้วิจัยจึงเห็นสมควรศึกษาถึงสภาพในการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียนแบบต่าง ๆ แต่ละแบบ โดยศึกษาในด้านจุดประสงค์ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล ทั้งนี้เพื่อนำผลการศึกษามาเสนอให้ผู้เกี่ยวข้องได้ทราบถึงสภาพที่เป็นจริง ตลอดจนปัญหาที่เกิดขึ้น อันเป็นข้อมูลที่จะเอื้อประโยชน์ต่อการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียนให้แก่เด็กก่อนวัยเรียนเพื่อให้สอดคล้องกับวุฒิภาวะตามธรรมชาติของเด็กและการเรียนรู้ของเด็กให้มีประสิทธิภาพสูงสุดต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียนให้แก่เด็กในด้านจุดประสงค์ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ในโรงเรียนอนุบาลสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาปัญหาการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียนให้แก่เด็กในด้านการบริหารด้านตัวผู้สอน ด้านตัวเด็ก ด้านสื่อการเรียนการสอน และปัญหาอื่น ๆ ในโรงเรียนอนุบาลสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร

ขอบเขตการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาสภาพการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียนให้แก่เด็กในด้าน จุดประสงค์ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลและปัญหาต่าง ๆ โดยผู้วิจัยศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารจากแบบสอบถาม จำนวน 90 คน และครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 1, 2 และ 3 จำนวน 270 คน และครูประจำชั้น ผู้รับการสัมภาษณ์ จำนวน 27 คน

2. การวิจัยนี้มุ่งศึกษาเฉพาะ โรงเรียนอนุบาลในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร ที่เปิดสอนเด็กอายุ 3-6 ปี ในชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึงชั้นอนุบาลปีที่ 3 โดยไม่คำนึงถึงขนาดของโรงเรียน

คำจำกัดความในการวิจัย

สภาพการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียน หมายถึง การปฏิบัติที่เป็นจริงในการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียน ให้แก่เด็กในโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร ในด้าน จุดประสงค์ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล

ปัญหาการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียน หมายถึง อุปสรรคที่เกิดขึ้นในการจัดการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียนให้แก่เด็ก ในโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร ซึ่งศึกษาปัญหาด้านบริหาร ปัญหาด้านตัวครูผู้สอน ปัญหาเด็ก ปัญหาสื่อการเรียนการสอน และปัญหาอื่น ๆ

การส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียน หมายถึง การจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการต่าง ๆ ซึ่งอาจใช้วิธีแบบเตรียมความพร้อม แบบธรรมชาติ แบบคัดเขียน วิธีใดวิธีหนึ่งหรือรวมกัน

การส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียนแบบเตรียมความพร้อม หมายถึง การส่งเสริมการใช้ตาและมือให้สัมพันธ์กันอย่างดี จำภาพที่เห็นได้อย่างแม่นยำ ทำกิจกรรมต่างๆ ที่เด็กจะได้ฝึกการใช้กล้ามเนื้อและตา ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นก่อนเขียนตัวอักษร โดยให้เด็กรับรู้สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว รู้จักคำศัพท์ ให้จำแนก

เปรียบเทียบความเหมือน ความแตกต่างของสิ่งของ และสัญลักษณ์ในด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับ สี รูปร่าง ขนาด ตำแหน่ง ทิศทาง น้ำหนัก ฯลฯ ให้มองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ว่าเป็นสิ่งที่ต้องใช้คู่กัน เป็นพวกเดียวกัน ให้ฝึกเรียงลำดับสิ่งต่างๆ รวมทั้งตัวเลข และพยัญชนะ ในด้านที่เกี่ยวกับขนาด จำนวน ให้เล่นกับงานศิลปะ ให้เล่นของเล่นที่ใช้มือ ให้เล่นเครื่องดนตรี ทำท่าทางประกอบเพลง และให้ลากเส้นอิสระ ตามความต้องการของเด็ก

การส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียนแบบธรรมชาติ หมายถึง การส่งเสริมให้เด็กสื่อความคิดให้ผู้อื่นรับรู้ด้วยตัวอักษรและสัญลักษณ์ ที่สามารถใช้ถ่ายทอดความหมายได้ โดยผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความหมายจากประสบการณ์ที่คุ้นเคย และจากสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก โดยการริเริ่มจากสิ่งที่เด็กสนใจ และการมีส่วนร่วมระหว่างครูกับเด็กในการตัดสินใจ ในการสื่อความหมาย จากการวาดภาพและขีดเขียนตัวอักษร ทำกิจกรรมประกาศข่าว โดยการเขียนบอกข้อมูลข่าวสาร เพื่อให้เด็กรับทราบข่าวสารที่ครูแจ้ง ฝึกเขียนชื่อบ่อยๆ ทดลองเกี่ยวกับเรื่องที่เด็กสนใจ ให้รับและส่งข้อความ ร้องเพลง โดยดูจากแผนภูมิภาพประกอบ เนื้อร้องง่ายๆ เขียนตามคำบอกเล่าของเด็กและจัดมุมเขียนโดยมีกระดาษ ดินสอสี หลาย ๆ แบบ เพื่อให้เด็กสนใจเขียน

การส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียนแบบคัดเขียน หมายถึง การฝึกหัดให้เด็กเขียนตัวอักษรให้ถูกต้องตามแบบที่กำหนด โดยให้ฝึกเขียนพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ให้ถูกวิธี ให้ลากเส้นตามรอยอักษรในแบบฝึกหัด ฝึกลากเส้นที่ประกอบเป็นตัวอักษรแต่ละตัว และวางตำแหน่งพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ให้ถูกวิธี ฝึกเขียนตัวหนังสือที่อ่านง่าย สะกดตัวไปพร้อมกับการเขียน ฝึกความเร็วในการเขียน ฝึกเขียนเครื่องหมายต่างๆ และตัวเลขให้ถูกต้อง ฝึกเขียนเส้นต่อเนื่องโดยไม่ยกดินสอ ฝึกเขียนคำและประโยคให้ถูกต้อง และฝึกวางท่าทางในการเขียน

จุดประสงค์ หมายถึง ความมุ่งหมายในการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียนให้แก่เด็ก อายุ 3-6 ปี ซึ่งกำหนดไว้ในแต่ละแบบของการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียน

กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง ลักษณะการกระทำ หรือการจัดสภาพการณ์ในการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียน โดยการเตรียมวัสดุอุปกรณ์ และกิจกรรมการเรียนการสอนตามแบบของการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียน ในแต่ละแบบ

สื่อการเรียนการสอน หมายถึง วัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ แหล่งความรู้ ที่ครูนำมาใช้ประกอบการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียน ในแต่ละแบบ เพื่อช่วยให้เด็กมีทักษะในการเขียน

การวัดผล หมายถึง การใช้เครื่องมือต่าง ๆ คือ การสังเกต การสัมภาษณ์ การตรวจผลงาน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นปริมาณ โดยคำนึงถึงจุดประสงค์ในการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียนที่กำหนดไว้

การประเมินผล หมายถึง การนำผลของการวัดมาสรุปผลหรือตัดสินตามจุดประสงค์ของการวัดด้วยวิธีการจัดลำดับคุณภาพ โดยพิจารณาเปรียบเทียบอย่างใดอย่างหนึ่งมาสรุปผลหรือตัดสินว่า ต่ำกว่าเกณฑ์ สูงกว่าเกณฑ์ หรือ เก่งปานกลาง อ่อน ได้-ตก ผ่าน-ไม่ผ่าน

ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้รับใบอนุญาต ผู้อำนวยการ ครูใหญ่ ที่จัดการศึกษาให้แก่เด็กอายุ 3-6 ปี ในโรงเรียนอนุบาลสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร

ครูประจำชั้นอนุบาล หมายถึง ครูผู้สอนประจำชั้นอนุบาลปีที่ 1, 2 และ 3 มีหน้าที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียนให้แก่เด็ก ในโรงเรียนอนุบาลสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร

เด็ก หมายถึง เด็กวัยอนุบาลอายุ 3-6 ปี ที่ศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 1, 2 และ 3 ปีการศึกษา 2537 ในโรงเรียนอนุบาลสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร

โรงเรียนอนุบาลสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร หมายถึง โรงเรียนที่จัดการศึกษาในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึงชั้นอนุบาลปีที่ 3 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน รวม 634 โรงเรียน ใน 32 เขต ของกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. เลือกประชากรจากผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 1, 2, 3 ในโรงเรียนอนุบาลสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร ทั้งหมด 634 โรงเรียน จาก 32 เขตในกรุงเทพมหานคร โดยสุ่มโรงเรียน ร้อยละ 15 ของแต่ละเขต เป็นโรงเรียนที่สุ่มได้ 90 โรงเรียน และสุ่มตัวอย่างประชากร ซึ่งเป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 90 คน และครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 1, 2, 3 จำนวน 270 คน
2. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามผู้บริหารโรงเรียนและครูอนุบาล แบบสัมภาษณ์และแบบสังเกต แล้วนำมาให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน พิจารณาความครอบคลุมของเนื้อหาและตรวจสอบภาษาที่ใช้เมื่อปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปทดลองใช้กับผู้บริหารและครูอนุบาลที่ไม่ใช่ตัวอย่างประชากร โดยใช้แบบสอบถามกับผู้บริหาร 3 คน ใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์กับครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 1, 2 และ 3 รวม 9 คน และใช้แบบสังเกตสภาพและปัญหาการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียนแบบต่าง ๆ โดยสุ่มโรงเรียนได้รวม 3 โรงเรียน แล้ววิเคราะห์แบบสอบถามแบบสัมภาษณ์และแบบสังเกตในด้านเนื้อหาและสำนวนภาษา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขเป็นเครื่องมือฉบับสมบูรณ์
3. นำแบบสอบถามไปใช้กับตัวอย่างประชากร คือผู้บริหาร จำนวน 90 คน และครูผู้สอนประจำชั้นอนุบาลปีที่ 1, 2 และ 3 โรงเรียนละ 3 คน เป็นจำนวน 270 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ เพื่อแยกแบบของการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียน ตามเกณฑ์การประเมินกิจกรรมการเรียนการสอน ถ้าผู้ตอบแบบสอบถามเลือกลักษณะที่อยู่ในกลุ่มแบบใดแบบหนึ่งเกิน 70% ให้ถือว่าได้มีการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียนในแบบนั้น
4. นำแบบสัมภาษณ์ ไปเก็บข้อมูลโดยใช้กับครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 1, 2 และ 3 ร้อยละ 10 ของการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียน แต่ละแบบ
5. นำแบบสังเกต ไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียนให้แก่เด็กแต่ละแบบ และแยกตามระดับชั้น

6. วิเคราะห์ข้อมูล จัดหมวดหมู่ แจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ แล้วนำมาเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง
7. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลและเสนอแนะผลการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงสภาพและปัญหาการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียนให้แก่เด็กในโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร
2. เป็นข้อมูลพื้นฐานและข้อคิดสำหรับครูผู้สอน ศึกษานิเทศก์ และนักวิชาการในการปรับปรุงการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียนให้เหมาะสมกับวุฒิภาวะและธรรมชาติของเด็กก่อนวัยเรียน อายุ 3-6 ปี
3. เป็นแนวทางในการแก้ปัญหา ปรับปรุงและพัฒนาการสอน สำหรับผู้บริหารโรงเรียนอนุบาล และครูผู้สอนเด็กอนุบาล ในการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียนให้แก่เด็กวัย 3-6 ปี